

Heikki K Lähde

Sähkö ja traktori lihasvoiman tehoavuksi

Ammattitaitoa katosi ja uusiutui

Sähkö ja traktori

lihasvoiman tehoavuiksi

Heikki K Lähde

Sähkö ja traktori

lihasvoiman tehoavuiksi

Ammattitaitoja katosi ja uusiutui

©: Lähde, Heikki K

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki,Suomi

Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt,Saksa

Tiedotus ja kustannus.

Heikki K Lähde. Tmi

ISBN: 978-951-568-039-6

Sisällysluettelo	
Suomi Itsenäiseksi 6.12.1917	11
Suomi numeroina vuosina 1917 ja 2017	12
Myötäiset onnittelut 100-vuotiaalle isänmaalleni	13
Reformaation juhluvuosi 31.10.2016–5.11.2017	14
Äitienpäivä itsenäisyytemme ikäinen.....	15
Marsalkka Mannerheimin päiväkäsky	16
Sauna ja ruisleipä juhluvuoden tunnustuksia	17
Muutoksia puolessa vuosisadassa.....	18
Luonnon luonnollisuus - arvaamaton arvo.....	20
Nykykylvet mukana muutosten tulvassa	21
Rajojemme ja veteraanien muistomerkkejä	22
Itärajaa kuningaskunnasta keisarivaltaan ja itsenäiseksi	26
Karja ja ihmiset tallasivat oikopolkuja tolallaan	29
Kestikievareilta moottoriteille uusin välinein.....	30
Maamme Ruotsin eväin Venäjän osaksi.....	32
Kirkkopitäjän tehtäviä kunnallishallinnolle	33
Kekseliäisyys hyödynsi luonnonvoimia.....	35
Isojako loi perustan kylille ja taloille.....	36
1800-luvulla koulutusta ja konekeksintöjä.....	38
Väestörakenteen muutos 1700-1900.....	40
Suvirisi viestii suurista kuolonvuosista	42
Väestöpyramidi vuosina 1917 ja 2006	43
Maapallomme antoisa jokamiehen oikeus	46
Luonnolle juhlapäivä elokuussa	48

Sotarasitukset vauhdittivat koneellistumista	51
Maan hoitoa sadon tuottamiseen	53
Kasvien elinkaaria satokauden kirjossa	55
Perunaa pellolta ja porkkanaa puutarhasta	57
Yhteistoiminta synnytti asumakylän taksvärkkeineen	61
Talkootyö oli iloista yhdessä tekemistä	64
Torpparit ja tilattomat talkoiden täydentäjinä	66
Itselliset maatalouden monitoimijoina	67
Tekniikka museoi ammatteja 1960-luvulla	68
Itsenäisyyden alkuaikojen virtauksia ja suvantoja	70
1920-luku: itsenäisyytemme ehjä alkukymmen	71
1920-luvun tapahtumia	73
1930-luku: laman ja nousun kautta sotaan	74
1930-luvun tapahtumia	75
1940-luku: ihmisuhreja itsenäisyyden hinnaksi	76
1940-luvun tapahtumia	77
Säännöstelyä ja harvinainen tanssikielto	78
Sodan tuhoista yhdessä rakentaen nousuun	80
Kansanhuolto ja Suomen huolto elon ohjaajina	84
Pulasta korvikkeilla, vastikkeilla ja uusiokäytöllä	86
Kultakorujen keräystä ja setelien leikkaus	87
Pilkkeitä häkäpöntön hämmennykseen	89
Rintamien toimintateemana ”yhdessä” juhluvuoden tapaan	91
Sukupolvi taisteli sodan ja kohensi teollisuuden	92

1950-luku: uurastuksella hyvinvointiin	93
1950-luvun olympialaiset maamme suurtapahtuma	94
Radion kehitystä 1920-luvulta 1960-luvulle	97
TV toi muutosta elämään 1950-luvulla	98
Maaseudun tilamäärien muutos 1917-1952	100
Itsenäisyysajan uudisasutustoimintoja.....	101
1960-luku: lihasvoiman uupumisesta koneapuun	102
Koneilla tuloksia ja peltopaketoitua	106
1960-luvun tapahtumia ja suunnanmuutoksia	107
Talouskeskuksen koneetonta aikaa.....	109
"Vie mennessäs, tuo tullessas" oli toimiva kuljetusfirma	110
Näkymätön sähkövoima koneellisesti talouskeskusta.....	112
Sähkövalo toi suurimman yleishyödyn.....	115
Ennen vanhaan päreitä kattoon ja seiniinkin	117
Laiduntamisaika alkoi aitatarkistuksilla	119
Patsas suomenhevosen kunnioittamiseksi.....	120
Karjatalous kohti nousua ja keskittymistä.....	122
Maito jäähdytettiin kotijärven jäällä	124
Maitoa kirnuttiin ja separoitiin ja vietiin meijeriin	126
Sikala, lampola ja kanala luomun tuottajia	127
Peltotöiden laitteita ennenvanhaan.....	130
Heinää karjalle sirpillä ja viikatteella	131
Hermannista heinään ennen vanhaan	132
Kuivaheinää latoon, tuoretta torniin ja palloihin	135

Niittokone korvasi sirpin ja viikatteen	136
Tuorerehu toi uudet tavat korjuuseen ja käyttöön	137
Juurikkaiden nosto oli loppusyksyn hommia	140
Omatekoinen salaojitus poisti ojien haittoja	142
Riihenlämmittäjästä leikkuupuimurin rattiin	143
Koneellistumista metsässä ja vesissä	150
Honka, mänty, petäjä petun ja tervan antajia	151
Kirves, pokasaha ja tukkisakset kotitarvekäyttöön	153
Metsätaloutta hankintakaupoista konekauteen	159
Itse hakattu polttopuu lämmitti useasti	160
Puulla on syynsä aineiden ja koristeiden synnyssä	161
Lehtimetsää ihon hyväilystä ruokanautintoihin	165
Koivusta mahlaa, tuohta ja visaisuuttakin	166
Leppä, lehmus ja pihlaja sekä paju	169
Järvalueilla kulkua ja kalastusta hyödyksi	170
Koneiden tulostehtailu ylitti ihmisen mahdollisuudet	171
Luonto ohjasi maatalan kevättä	174
Ennen töihin työn tykö, nyt etätöitäkin	175
Geenien johdatuksilla luonnollisesti synnyinsijoilleen	177
Vuosisadan loppupuolisko vauhditti muutosta	178
Supertuotanto talouskeskuksen hyörinän hävittäjänä	180
Karja maidontuottokoneina kohti ennätystuloksia	181
Valtasuonien kehitystä moottoriväyliksi	184
Huvilaelämä muokkasi maaseutua	187

Kylän putoajia: koulu, kauppa ja kuljetus.....	188
Hyvän palvelun kyläkauppa ja myymäläauto	190
Ennen vanhaan puhe kulki pitkin lankoja.....	191
Ihminen luo laitteisiin toiminnan ohjaajia.....	193
Siru, nano ja induktio avartavat kodin taloustoimintaa	194
Maaseudun apuna on selviytymisen perinne.....	195
Kiireen kerkassa ihminen kamppailee itseään	196
”Yhdessä” on yhteinen juhlavuotemme teema	197
Kirjallisuutta:.....	198

Suomi Itsenäiseksi 6.12.1917

Suomen Kansalle.

Suomen Eduskunnan istunnossa tänä päivänä on Suomen Senaatti puheenjohtajansa kautta antanut Eduskunnan käsiteltäväksi m. m. ehdotuksen uudeksi hallitusmuodoksi Suomelle. Antaessaan tämän esityksen Eduskunnalle on Senaatin puheenjohtaja Senaatin puolesta lausunut:

Suomen Eduskunta on 15 päivänä viime marraskuuta, nojaten maan Hallitusmuodon 38 §:ään, julistautunut korkeimman valtiovallan haltijaksi sekä sittemmin asettanut maalle hallituksen, joka tärkeimmäksi tehtäväkseen on ottanut Suomen valtiollisen itsenäisyyden toteuttamisen ja turvaamisen. Tämän kautta on Suomen kansa ottanut kohtalonsa omiin käsiinsä, ja nykyiset olot sekä oikeuttavat että velvoittavat sen siihen. Suomen kansa tuntee syvästi, ettei se voi täyttää kansallista ja yleisinhimillistä tehtäväänsä muuten kuin täysin vapaana. Vuosisatainen vapaudenkaupumme on nyt toteutettava; Suomen kansan on asuttava muiden maailman kansojen rinnalle itsenäisenä kansakuntana.

Tämän päämäärän saavuttamiseksi tarvitaan lähinnä eräitä toimenpiteitä Eduskunnan puolelta. Suomen voimassaoleva Hallitusmuoto, joka on nykyisiin oloihin soveltumaton, vaatii täydellistä uusimista, ja siitä syystä hallitus nyt on Eduskunnan käsiteltäväksi antanut ehdotuksen Suomen hallitusmuodoksi, ehdotuksen, joka on rakennettu sille perusteelle, että Suomi on oleva riippumaton tasavalta. Katsoen siihen, että uuden hallitusmuodon pääperusteet on saatava vilpymättä voimaan, on Hallitus samalla antanut esityksen perustuslain säännöksiksi tästä asiasta sekä eräitä muitakin lakiehdotuksia, jotka tarkoittavat täydentäviä kipeimmät uudistustarpeet ennen uuden hallitusmuodon aikaansaamista.

Sama päämäärä vaatii myös toimenpiteitä Hallituksen puolelta. Hallitus on kääntynyt toisten valtojen puoleen saadakseen maamme valtiollisen itsenäisyyden kansainvälisesti tunnustetuksi. Tämä on erityisesti nykyhetkellä sitä välttämättömämpää, kun maan täydellisestä eristäytymisestä aiheutunut vakava asema, nälänhätä ja työttömyys pakottavat Hallitusta asettumaan suoranaisiin väleihin ulkovaltojen kanssa, joiden kiireellinen apu elintarpeiden ja teollisuutta varten välttämättömien tavarain maahan-tuomiseksi on meidän ainoa pelastuksemme uhkaavasta nälänhädästä ja teollisuuden pysähtymisestä.

Venäjän kansa on, kukistettuansa tsaarivallan, useampia kertoja ilmoittanut aikovansa suoda Suomen kansalle sen vuosisataisen sivistyskehitykseen perustuvan oikeuden omien kohtaloittensa määräämiseen. Ja laajalti yli sodan kaikkien kauhujen on kaikuunut ääni, että yhtenä nykyisen maailmansodan tärkeimmistä päämääristä on oleva, ettei yhtäkään kansaa ole vastoin tahtonsa pakotettava olemaan toisesta riippuvaisena. Suomen kansa uskoo, että vapaa Venäjän kansa ja sen perustava kansalliskokous eivät tahdo estää Suomen pyrkimystä astua vapaiden ja riippumattomien kansojen joukkoon. Ja Suomen kansa rohkenee samalla toivoa maailman muiden kansojen tunnustavan, että Suomen kansa riippumattomana ja vapaana paraiten voi työskennellä sen tehtävien toteuttamiseksi, jonka suoritamisella se toivoo ansaitsevansa itsenäisen sijan maailman sivistyskausojen joukossa.

Samalla kuin Hallitus on tahtonut saattaa nämä sanat kaikkien Suomen kansalaisten tietoon, kääntynyt Hallitus kansalaisten, sekä yksityisten että viranomaisten puoleen, hartasti kehoittaen kutakin kohdustansa, järkkä-tämättömästi noudattamalla järjestystä ja täyttämällä isämaallisen velvollisuutensa, ponnistamaan kaikki voimansa kansakunnan yhteisen päämäärän saavuttamiseksi tänä ajankohtana, jota tärkeimpää ja ratkaisevampaa ei tähän asti ole Suomen kansan elämänsä ollut. Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 1917.

Suomen Senaatti:

P. E. SVINHUFVUD.
KYÖSTI KALLIO.
ONNI TALAS.
HEIKKI RENVALL.
ALEXANDER FREY.
O. W. LOUHIVUORI.

E. N. SETÄLÄ.
JALMAR CASTRÉN.
ARTHUR CASTRÉN.
JUHANI ARAJÄRVI.
E. Y. PEHKONEN.

A. E. Rautavaara.

Kuva 1. Suomen eduskunnan 6. joulukuuta 1917 hyväksymä hallituksen julistus Suomen kansalle.

Suomi numeroina vuosina 1917 ja 2017

Taulukko 1. Suomen alueista ja tapahtumista vuonna 1917 ja 2017.¹

Asia	Vuosi 1917	Vuosi 2017
Asukasluku. (Tilastokeskus)	3 134 300 asukasta	n. 5 500 000 asukasta
Pinta-ala	377 000 neliö-km	338 000 neliö-km ²
Asukkaita maa-seutu/kaupunki	2 800 000/n ½ miljoonaa	noin 30 % / 70 %
Syntyi lapsia	1916 lähes 80 000	2016: 52 814 l
Avioliittoja	1916: 19 000 Eroja 363	2015: 25 000/ eroja n.14000
Täysi-ikäisyys ³	1721 asti 17 vuotta	
Täysi-ikäisyys	1721- 1.7.1969 21 v.	
Täysi-ikäisyys	1.7.1769-1.7.1976 20 v.	
Täysi-ikäisyys	1.7.1976- 18 vuotta	18
Elinikäodote (Ess.30.10.2016)	n. 50 vuotta	Tytöt n. 84v/pojat 78,5v
Kulutus 2016 asukasta kohti:	Ruis 158 kg. peruna 116 kg, kahvi 2 kg, sokeri 15kg.	Ruis 15 kg, peruna n.60 kg, kahvi 8 kg, sokeri n.30 kg.

¹ Suomen tilastollinen vuosikirja 1916 ja Suomi lukuina 2016.Findikaattori

² Vähennys johtuu Karjalan ja Sallan sekä Petsamon luovuttamisista Neuvostoliitolle rauhanehtojen mukaisesti. Tämän vuoksi vuosina 1945-46 lakkautettiin yhteensä 55 kuntaa.

³ <https://fi.wikipedia.org/wiki/T%C3%A4ysi-ik%C3%A4isyys>

Myötäiset onnittelut 100-vuotiaalle isänmaalleni

Olkoon tämä kirjanen maamme 100 vuotta täyttävälle isänmaalle minun kotiseututekoni. Olkoon se muistona ajalta, jolloin kotikylässäni oli paljon omaa antia. Oli kauppoja. Oli kansakoulu, oma urheiluseura, palokunnantalo. Oli paljon eri ammattien taitajia. Oli talkoovoimaa runsaasti työvoimaa vaativien tulosten aikaansaamiseksi. Oli omaa sadonkorjuuta omiin aittoihin. Oli paljon yhteisiä juhlia. Kylän omalla kansakoululla pidetyt äitienpäiväjuhlat ja joulujuhlat keräsivät koulun tilat täyteen tuttuja ihmisiä. Se oli sitä yhteisöllisyyttä. Kouluruokaakin saatiin, kun aluksi osittain itse vietiin perunoita, marjoja ja monia muita kotoisia tuotteita. Ajan kyläyhteisössä toimittiin menneisyyden perinteisillä opeilla katse hallittuun huomiseen. Kylätoiminnan sydän oli ihmisten mielialan muodostama. Toisia auttavassa toiminnassa oli jotain kristallista älykkyyttä. Se oli peräisin ihmismielen sisäisestä iloa tuottavasta mielihyvystä.

Traktori oli sotien jälkeen tyrkylä maatiloille. Se oli väsymätön ja liikkuva voimanpesä. Sen apu osoittautui kuitenkin paljon oletettua tehokkaammaksi. Traktorin ja sitä seuranneen koneellistumisen aikaansaama tulostehtailu tyhjensi maaseutua ihmisistä ja talleja hevosista. Alkoikin neavun tuomana matka ehkä vähän selkää edellä näköalattomasti huomiiseen sodan aiheuttamien toimien työllistämänä.

Kaiken ravinnon siemen itää edelleen maaseudun mullassa muodostaen antoisia tähtikäpitä tulevaisuuteen. Maaseudulla on juuret huomiiseen. Siellä on aitoa luontoa. Siellä voi nähdä pimeyden. Siellä voi kuulla hiljaisuuden. Voi ihailin auringonlaskua ja kuunnella sateen ropinaa joissakin lammikoissa joskus rakkuloille asti. Luonnolla on luonnottoman paljon annettavaa sen ystävänä pysyvälle ihmiselle. Sellaista saattaa kohdata edelleen myös digimaailman pilvipalvelun avulla rutiiniaikatauluista ja monista toiminnoista irtaantumaan päässyt tulevaisuuden asukas.

Oltuaan useita vuosisatoja Ruotsin valtakunnan Itämaa-nimisenä osana ja runsaat sata vuotta Venäjään kuuluvana autonomisena alueena maamme itsenäistyi vuonna 1917. Itsenäisyysjulistuksen hyväksyi senaatti 4.12. itsenäisyysseminarin puheenjohtajan Pehr Evind Svinhufvudin johdolla. Eduskunta hyväksyi sen torstaina 6.12.1917. Päivästä tuli Suomen itsenäisyyspäivä. Tänä vuonna 2017 maamme viettää lukuisin tavoin satavuotisjuhliaan.

Reformaation juhluvuosi 31.10.2016–5.11.2017

Maa-alueemme liitettiin Ruotsiin 1150-luvulle ajoitetun ristiretken jälkeen. Tuolloin voidaan samalla sanoa katolisen kirkon aikakauden alkaneen maassamme. Keskiajankin alkaminen voidaan kytkeä tuohon ajankohtaan. Sen loppuminen tapahtui 1500-luvun alkukymmeninä. Katolisen ajan päätyminen kytkeytyy vuoden 1527 Västeråsin valtiopäiviin. Tuolloin muutama vuosi aikaisemmin kuninkaaksi noussut Kustaa Vaasa toteutti uskonpuhdistuksen Ruotsissa. Reformaatio sai aikaan merkittäviä kansaamme kohdistuvia suunnanmuutoksia. Ajan alkaminen on liitetty päivämäärään 32.10.1517. Silloin Martti Lutherin uskotaan naulanneen 95 teesiään anekaupan väärinkäytöksiä vastaan. Luterilaisuuden vaikutus lisääntyi. Kansamme siteet pohjoismaisuuteen lujittuivat.

Merkittävän reformaation maailmanlaajuisista merkivuotta vietetään 500-vuotisjuhlanä 31.10.2016–5.11.2017. Suomi on mukana juhluvuoden monissa tapahtumissa. Merkkivuosi liittyy myös Suomen itsenäisyyden 100-vuotisjuhliin.



Kuva 2. Wittenbergin kirkon teesiovi on yksi merkittävä kaupungin nähtävyys. Kuva: H.K.Lähde. 10.7.2010.

Äitienpäivä itsenäisyytemme ikäinen

Äitienpäivän juhlimisen idea syntyi maailmalla samoihin aikoihin kotikyläni koulun kanssa jo 1900-luvun alkukymmenellä. Äitienpäivä sai alkunsa viime vuosisadan alkupuolella Amerikasta. Haluttiin muistaa ja kunnioittaa sodassa leskeksi jääneitä äitejä. Pian ajatus levisi Eurooppaan. Suomessa asia sai ehkä lisäpontta itsenäistymisemme myötä. Ensimmäinen kyläkohtainen äitienpäiväjuhla järjestettiin Alavieskan kirkonkylän kansakoululla 7. heinäkuuta 1918 kaikille alueen äideille, mutta erityisesti maanpuolustuksessa kaatuneiden sankarien äideille.

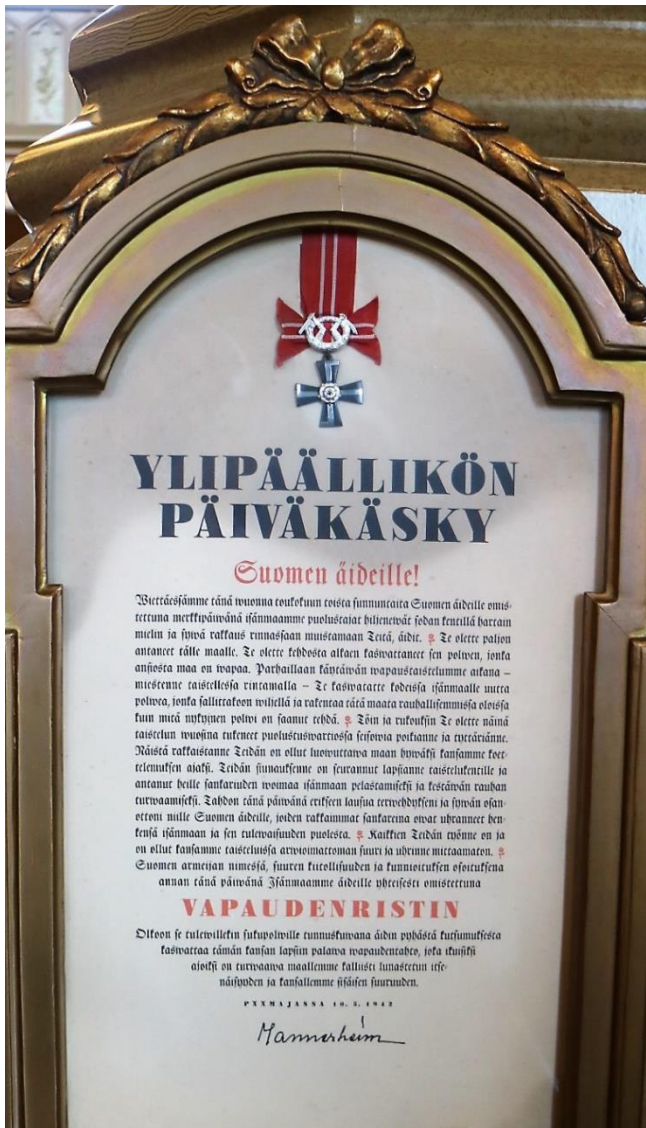
Nykyiseen ajankohtaan äitienpäivä vakiintui vuonna 1927. Todella merkityksellisiä yhteisiä juhlia pidettiin tuhansissa maamme kirkonkylissä ja syrjäisemmissäkin asumakylissä. Kylän kansakoulu oli erityisen sopiva paikka kyläläisten oman tapahtuman järjestämiseksi. Varsin aikaisin päivä sai laajempaakin merkitystä. Sodan olosuhteet vaikuttivat asiaan. Valtakunnallinenkin juhlan vietto sai alkunsa Vuonna 1941.

Seuraavan vuoden äitienpäivänä äidit tulivat erityisen ja harvinaisen ja ansaitun huomion kohteeksi. Marsalkka Carl Gustav Mannerheim myönsi 10. toukokuuta vuonna 1942 kiitollisuuden ja kunnioituksen osoituksena äitien pyyteettömästä työstä isänmaan hyväksi arvokkaan tunnustuksen. Hän myönsi kaikille Suomen äideille Vapauden ristin. Arvostettu huomionosoitus on painettuna kopiona ja kehystettynä nähtävissä kirkoissamme. Tunnustus annettiin kiitollisuuden ja kunnioituksen osoituksena äitien pyyteettömästä työstä isänmaan hyväksi. Eduskunta oli kokonaisuudessaan koolla marsalkan päiväkäskyä vastaanottamassa.

Kodin ja kylän juhlien lisäksi äitienpäivä sai myös valtakunnallisen juhlangansa. Tasavallan presidentti on toisen maailmansodan päättymisen jälkeen vuodesta 1946 alkaen palkinnut ansioituneita äitejä Suomen Valkoisen Ruusun Ritarikunnan 1. luokan mitalilla kultaristein. Mitalit on luovutettu palkituille yhteisessä juhlassa. Tänä vuonna mitalin saajia on 33 henkilöä. Juhlatilaisuus pidetään Säätytalolla Helsingissä.

Vuonna 1947 äitienpäivä tuli viralliseksi liputuspäiväksi. Vuonna 1952 vielä monien muistama hyväntekijä Niilo Tarvajärvi piti suosituksen Tervetuloa aamukahville tilaisuuden äitien kunniaksi.

Marsalkka Mannerheimin päiväkäsky



Juhlavuoden julkaisuni kiteyttää kansien väliin koosteen vuosisadan merkittävien tapahtumien sisällöstä. Viimeinen sotamme pysäytti kehityksen vuosiksi ja aiheutti itsenäisyytemme raskaan pula-ajan. Pian vuosituhansia vanha uunilämmityksen ja lihasvoiman aika työpaljouksineen jäi koneiden jalkoihin. Elin itse sitä aikaa.

Avuksi tulivat sähkö ja traktori. Sähkö valaisi ja siirsi veden ja lämmityksen putkistoihin sekä koneellisti lähinnä kotitaloudessa naisväen töitä. Traktori korvasi hevosen vetokoneena ja miesväen työkaverina. Talli tyhjeni. Viljan ja metsäpuiden käsittelyn uudet tehokoneet aiheuttivat ihmiskunnan suurimman muutoksen maaseudun töissä runsaassa vuosikymmenessä.

Yli miljoona kansalaistamme joutui muuttamaan työn perässä. Mitä se merkitsi maalla ja kaupungissa?

Teoksen rakennekaari itsenäistymisestä 2000-luvulle etenee vuosikymmeninä. Mukana on runsaasti kokonaisuuteen liittyviä, mutta erillistä lukuja. Luvut eivät juuri keskustele keskenään. Niissä on jossain määrin toistuvuutta. Lukeminen voi tapahtua erillisinä lukuinakin.



BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi